

УДК 94:061.2:272(438) "1867/1923"
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-5>

Микола ПРИХОДЬКО,
orcid.org/0000-0002-7428-8540
кандидат історичних наук,
докторант кафедри всесвітньої історії та археології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(Київ, України) prihod@ukr.net

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ГУРТКІВ У ЛЬВОВІ – ПЕРША ЧВЕРТЬ 20 СТ. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЧАСОПИСУ)

У статті доведено, що аграрні громадські організації сприяли збільшенню кількості наукових видань присвячених сільському господарству. Наукові дослідження поглиблювали сільськогосподарські знання і надавали поштовх всім елементам господарської діяльності польського селянства.

Висвітлено важливу роль, яку фахівці аграрних гуртків відводили модернізації та автоматизації праці селянина. Ідеологи перетворень в сільськогосподарській галузі стверджували, що її неможливо модернізувати без використання сучасних машин для обробітку землі та переробки сільськогосподарської продукції.

Проаналізовано рівень дискусії серед членів організації, щодо необхідності прищеплення серед селян регіону культури використання модерних типів добрив. Автори, які займалися нею, були переконані, що підвищення родючості землі відбувається не тільки шляхом її механічного обробітку. Саме тоді виникла ідея поширення т. зв сидерати та синтетичні добрива.

Дійшли висновку, що в центрі інтересів галицьких теоретиків і практиків сільського господарства було і питання популяризації знань про плодіві культури. Під час зустрічей із аграріями відбувалися лекції, які звертали особливу увагу на недоліки місцевого плідівництва та окреслювали шляхи покращення ситуації.

Окреслено, що основною галузрю сільськогосподарського виробництва Галичини в даний період було тваринництво. В межах досліджуваної організації, критичні моменти даного аграрного сектору були піддані критиці. Автори публікацій часопису організації найчастіше торкалися питань розведення коней, великої рогатої худоби, свиней, птиці, ведення ставкового господарства, бджільництва та ветеринарії.

Розвиток ветеринарної медицини в Галичині не йшов паралельно з удосконаленням медицини тварин. Деякі фермери не вірили в ефективність професійних ветеринарів і віддавали перевагу народній ветеринарії. Саме з цим хибним твердженням намагалися боротися в своїх лавах аграрні гуртки.

Незважаючи на несприятливі умови, викликані політичною неволею першої чверті 20 ст., в Польщі були організовані фахові громадські спілки і сформована когорта педагогів, які незважаючи на виклики часу змогли підштовхнути польську сільськогосподарську громаду на новий шлях, шлях аграрних перетворень і інновацій. Все це було б неможливим без наполегливої праці ідеологів сільського господарства, які невтомно популяризували інноваційні концепції ведення господарства протягом майже трьох десятиріч.

Ключові слова: громадські організації, громадянське суспільство, артикуляція інтересів, модернізація аграрного сектору, Галичина.

Mykola PRYKHODKO,
orcid.org/0000-0002-7428-8540
Candidate of Historical Sciences,
Doctoral student at the Department of World History and Archeology
National Pedagogical Dragomanov University
(Kyiv, Ukraine) prihod@ukr.net

THE MAIN VECTORS OF ACTIVITY OF AGRARIAN GROUPS IN LVIV – THE FIRST QUARTER OF THE 20TH CENTURY. (ACCORDING TO THE MATERIALS OF THE MAGAZINE)

It has been proven that agrarian public organizations contributed to the increase in the number of scientific publications devoted to agriculture. Scientific research deepened agricultural knowledge and gave impetus to all elements of economic activity of the Polish peasantry.

The important role played by specialists of agrarian circles in the modernization and automation of the peasant's work is highlighted. Ideologists of transformations in the agricultural industry claimed that it is impossible to modernize it without the use of modern machines for cultivating the land and processing agricultural products.

The level of discussion among the members of the organization regarding the necessity of inculcating among the peasants of the region the culture of using modern types of fertilizers was analyzed. The authors who dealt with it were

convinced that increasing the fertility of the land occurs not only through its mechanical cultivation. It was then that the idea of spreading the so-called siderates and synthetic fertilizers arose.

It was concluded that in the center of interests of Galician theoreticians and practitioners of agriculture was also the issue of popularizing knowledge about fruit crops, which was primarily facilitated by instructors and inspectors of this branch of production, visiting Galician cities known for growing fruit trees. During meetings with farmers, they gave lectures, paying special attention to the shortcomings of local fruit growing.

It is outlined that the main branch of agricultural production in Galicia in this period was animal husbandry. His field included primarily animal husbandry. The authors of the publications most often touched on the issues of breeding horses, cattle, sheep, pigs, poultry, pond farming, beekeeping and veterinary medicine.

The development of veterinary medicine in Galicia did not go parallel to the improvement of animal medicine. Some farmers did not believe in the effectiveness of professional veterinarians and preferred folk veterinary medicine.

Despite the unfavorable conditions caused by political oppression, a number of relevant institutions were organized in Poland and a sufficient scientific and pedagogical staff was trained, who, despite great losses during the First World War, was able to push Polish agricultural science after 1918 on a completely new path. tracks All this would not be possible without the hard work of agricultural ideologues who tirelessly popularize innovative concepts of farming.

Key words: *public organizations, civil society, articulation of interests, modernization of the agricultural sector; Galicia.*

Аналіз новітніх публікацій. З урахуванням тез постановки проблеми і відсутності тематичних досліджень з піднятого питання розглянемо загальноючі розвідки польських науковців присвячених польським часописам присвяченим аграрному сектору та проблемам селянства. Так, у своїх працях Єжи Яровецького «Львівська преса в часи після січневого повстання» (1863) та «Львівська преса в міжвоєнний період» наводить загальну характеристику польської преси присвяченої аграрній темі. Дані праці є концептуальними і на своїх сторінках закладають фундамент майбутніх досліджень в цій галузі. Праця Магдалени Семчишин «Криза зем'янства в Східній Галичині на зламі 19 та 20 ст. (до 1914 року) окреслює причини занепадання старої польської системи взаємовідносин в сільській місцевості, особливостей використання та володіння земельними наділами, можливостей розвитку аграрної галузі за даних умов. Доробок Яна Вненка на тему «Популяризація аграрного знання в Галичині» був присвячений процесу організації освітніх закладів в сільській місцевості, які були по своїй суті центрами трансформації свідомості селянства.

Постановка проблеми. Відсутність в українській і польській історіографії досліджень присвячених діяльності аграрних гуртків у Львові зокрема та громадським організаціям польського народу кінця 19 ст.-першої черги 20 ст. частково сформували потребу в подібній науковій розвідці.

Мета статті – проведення ретроспективного аналізу діяльності аграрних гуртків у Львові на основі часопису «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» в період від становлення організації в умовах розділення польських земель у складі європейських імперій до часів функціонування в умовах суверенної польської республіки.

Виклад основного матеріалу. На початку 20 ст. серед галицької інтелігенції поширювалися

ідеї концентрації зусиль і організації централізованих об'єднань місцевого селянства. Так, член «Польського Кола», депутат Ян Поточек, зауважував щодо допомоги селянам: «Страшенна посуха, яка торік завдала великих збитків сільському господарству майже в усіх краях Австрії, знищила майже всі посіви в Галичині, а особливо в західній частині країни. Причиною тому стала відсутність опадів з березня по вересень. Більша частина сільськогосподарської продукції була втрачена. Наслідки цієї жадливої посухи зараз відгукуються повною мірою. Через брак кормів селяни продають худобу майже за безцінь. У деяких районах ціни на велику рогату худобу та сільськогосподарських коней вже впали більш ніж вдвічі. Староста Нового Таргу називає загальну суму збитків у 7 мільйонів крон. Аби пом'якшити сумні наслідки цієї посухи та захистити сільське господарство від остаточної загибелі, вкрай необхідна відповідна державна допомога. Допомогу надавати на закупівлю фуражу, але особливо на закупівлю соломи, великої рогатої худоби» (Przewodnik №4,1905:1). Описана апокаліптична картина вичерпно характеризує проблеми польських аграріїв з якими вони стикалися в умовах індивідуального господарювання, в умовах відсутності підтримки з боку об'єднання однодумців-фахівців. З подібними проблемами регіон стикався регулярно, негативні природні чинники призводили до прогнозованих економічних наслідків. Саме в такій атмосфері невизначеності, але з розумінням необхідності ґрунтовних перетворень Галичина отримала дієвий механізм допомоги селянству – «Аграрні гуртки у Львові».

В Галичині на той час існували спілки взаємодопомоги, так маємо: «Товариство хліборобських гуртків», яке є дуже корисним для селянського населення і саме вони можуть якнайкраще прово-

дити акції допомоги селянству, але, на жаль, не всі гміни належать до цього Товариство» (Przewodnik №4,1905:1). Подібна думка сучасника тих подій вказує нам на одну з стрижневих проблем – відсутність стійкої мережі організації по всім гмінам краю.

Для розуміння економічного тягря покладеного на учасників подібних організацій прослідкуємо членські внески за 1905 рік. Так, в осередку Джуриів Снятинського повіту внесок склав – 8 крон, в населеному пункті Осек Бяльського повіту – 8 крон, Ястшебкув Львівського повіту – 8 крон, Олейуф Золочівського повіту склав 8 крон 8 кор. (Przewodnik №4,1905:71). Таким чином можемо констатувати, що внески не різнилися в залежності від конкретного повіту, мали єдиний тариф, що свідить про успіхи керівництва організації в розбудові розгалуженої мережі з рівноправними умовами функціонування.

6 квітня 1905 року у Львові в головній залі ратуші відбувся З'їзд аграрних гуртків Львівського повіту, на які прибуло 200 членів із 30 хліборобських гуртків краю. Присутні були і гості з-за кордону, так представник Литви зазначив, що «є надія на Бога, що колись ми перестанемо бути розділеними і тоді будемо в одній кімнаті працювати разом». Подібні тези були сприйняті аудиторією оплесками (Przewodnik №4,1905:72). Таким чином, аграрні гурки налагоджували міжнародний дискурс, залучували до обговорень представників закордонних колег. Подібні обговорення плекали подвійну ідею – об'єднання польських земель розділених імперіями та кооперація аграрних гуртків.

На засіданнях гуртків проводилися лекції на актуальні питання. Відбувалися спеціалізовані засідання – виключно лекційні. Так, темою однієї засідань були лекції членів організації, одна із доповідей була викладена професором Гупенталем «Що слід вирощувати, щоб мати достатньо корму для худоби» (Przewodnik №4,1905:72). Як бачимо, тематика лекцій була вузьконаправлена на підвищення фахових знань аудиторії, теоретична допомога на шляху до подолання аграрної кризи, оптимізації посівного фонду.

Одним з напрямків діяльності гуртків було інформування членів організації про знакові зміни в законодавстві. Так, «у січні був укладений договір про взаємну торгівлю між австро-угорським і німецьким урядами. На підставі цього мито на курчат, що експортуються до Німеччини, тепер становитиме 4 марки за метричний центнер. Гуси залишаються безмитним товаром» (Przewodnik №4,1905:74). З наведеного фрагмента бачимо, що інформування про зміну тарифів, державних

платежів, податків мали допомогти отримувачам інформації ефективніше формувати бюджет свого господарства, зважаючи на нову статтю витрат.

Інформували і про видання нових накладів фахової літератури із коментарями та пропозиціями. Наприклад згадка про видання книги «Про заснування молочних компаній» була зроблена др. Францішком Сточиком «Ми повинні вітати буклет зі справжньою радістю, тому що його видання є дуже важливим кроком у справі організації молочних компаній, яку нещодавно перебрав Патронат ощадних і кредитних компаній» (Przewodnik №4,1905:75). Подібні замітки в кореляції з авторитетом спікера, були поштовхом до ознайомлення з змістом книги, що в свою чергу відкривало горизонти і перспективи входу польських аграріїв в нові сільськогосподарські ніші.

Проводили інформативні компанії направлені на боротьбу із зловживанням алкоголем. «Читайте мати!» Під такою назвою, Спілкою священнослужителів-абстинентів, була видана книга із закликом до матерів не знайомити своїх дітей зі спиртними напоями, а також моральної та фізичної шкоди, яку зазнає молодь, якщо з дитинства звикне до подібних напоїв (Przewodnik №4,1905:76). В здоров'ї селянина члени організації вбачали фундамент успішного ведення господарства, яке в свою чергу було фундаментом існування сім'ї селянина напряду і держави опосередковано (через податки).

Наголошували на необхідності залучення кредитних коштів членами аграрних гуртків, шляхом позитивного згадування новоутворених в ті часи кредитних організацій і про механізми кредитно-позичкових організацій, так: «Патронат ощадно-позичкових товариств розпочинає свою діяльність і вже виділяє кредити допомоги. Також суми, виділені у розпорядження Міністерства сільського господарства, будуть концентруватись кошти на закупівлю фуражу та його доставку до постраждалих від стихії місць» (Przewodnik №4,1905:78). Як бачимо, пояснення членам аграрних гуртків на прикладах механізмів і позитивного ефекту ощадних організацій, кредитних установ в кризових ситуаціях простою мовою був дієвим вектором діяльності досліджуваної організації.

Обговорення поточних економічних вигід в регіоні було перманентною роботою членів організації. Так, на засіданнях гуртків піднімалися питання залізничних знижок на насіння для посіву. Так, «Державна залізниця в Австрії надає значну знижку в 50% на всі перевезення зерна для посіву. Метою спільної закупівлі зерн : десятків або кілька десятків господарів можуть об'єднатися

між собою для закупки посівного матеріалу. Калькуляція швидко демонструє, що це буде для них дешевше, ніж купівля на найближчих базарах. Часом закупають разом і привозять піввагона, а то й цілий вагон. Хоча загальний обсяг їхнього замовлення має складати не 500 кг, а від 30 до 100 центнерів. Однак в такому разі отримують право на 50% знижки на транспортування» (Przewodnik №4,1905:80). Пояснення, описання переваг було найкращим методом залучення селян до кооперації. Ефект гуртових закупок пояснювався на конкретних прикладах з наведенням конкретних розрахунків.

Надання інформації членам товариства стосувалося і залучення членів організації до участі в модернізації земельного фонду регіону. Так: «На прохання крайового відділу Міністерство сільського господарства погодилося підтримати меліоративні роботи в регіоні шляхом надання безвідсоткових позик. Крайовий відділ планує позичати протягом десяти років, починаючи з 1907 р. по 500 000 крон. Відсотки за цією позикою сплачуватиме Міністерство сільського господарства» (Przewodnik №5,1905:86). Саме безвідсотковий кредит був необхідною складовою для господарств Галичини на успішних меліоративних роботах, осушення земельного фонду, який через природні особливості не міг використовуватися фермерами.

Наведення калькуляції по зміні прибутку було складовою заохочення польського селянства до змін у своїй методології ведення сільського господарства та зацікавленням в меліоративних роботах на своїй землі. Так: «У Галичині одержують у середньому пшениці, жита, ячменю та вівса по 4,3 цнт. з моргу (0.56 гектару), бобових культур 4,6 цнт з моргу, картоплі 47,2 цнт., конюшини 26,6 цнт., сіна 13,1 цнт. З меліорованих полів можна отримати втричі більше прибутку з гектара». Як бачимо 300% збільшення прибутку в результаті проведення меліорації земельного фонду мало було інформацією, яка мала зацікавити селянство та почати шлях в напрямку вдосконалення господарства.

Інформативним є наступний фрагмент, який ілюструє нам ситуацію з розподілом землі в Галичині в досліджуваний період: «15% усієї Галичини належать 53 великим власникам, решта — дрібним власникам, в середньому по 3 моргени на особу і по 2,5 моргени на селянина» (Przewodnik №5,1905:86). Таким чином, можемо констатувати, що 85% землі належало дрібним власникам, які мали в розпорядженні приблизно 1.5 гектари землі (2.5-3 моргени). Дана статистика підтверджує вірність роботи аграрних гуртків, які намагалися допомогти саме більшості польських аграріїв-

дрібному селянству, саме цей прошарок населення залишався адептом старих методів господарювання і неефективно використовував свої наділи.

На засіданні 14 лютого 1905 року був представлений звіт за минулий рік. Загальні видатки за цей період становив 5077'32 крони, дохід —1908'76 крон. Сальдо періоду було кредитове 2660 крон. Як бачимо фінансові результати були вкрай негативні, в видатки перевищували в 2.6 разів дохідну частину. В подібних умовах, кризового характеру набула видавнича діяльність товариства, не виплачено авторські гонорари через брак коштів, на суму 168' 36 крон (Przewodnik №5,1905:94).

Проводили аграрні гуртки дотаційну діяльність експериментального характеру, так: «серед поданих заявок на засівання дослідних полів сортами вівса та ячменю керівництво вирішило забезпечити насінням 152 поля з вівсом та 140 полів з ячменем у наступних повітах: у Яновіцах — Вожняк Франц, у Хечнарівіце —Нич Франц.- овес, у Забезуві Пеклі Францу та у Волі Баторській Рельскому Корнелу- ячмінь, Берулеку Яну —овес» (Przewodnik №5,1905:98).

Окружна нарада аграрних гуртків Жушувського повіту від 21 лютого 1905 року відбулася Сокільській залі міста Жешова. Зібралось «близько 100 жителів села як делегатів з місцевих 28 гуртків і кілька священиків з околиць». Засідання розпочалося словами от. Станіслава Сяра з Красного. Після цього відбулася лекція д-ра. Зигмунта Галгаса «Про реформу земельних книг». Доповідач детально зупинився на недоліках і невідповідностях, наявних у поточних земельних книгах. Навколо аргументів доповідача розгорнулася дуже жвава дискусія. в якій прийняли участь селяни «Смагала, Сєжка, Вишньовський, Домбський» (Przewodnik №5,1905:99).

Потім п. Ян Васунг прочитав лекцію «Про сільськогосподарську діяльність у районі Жешув». У дискусії над доповіддю прийняв участь от. Весолуський, підносячи і наголошуючи на великому значенні організації, необхідності частого скликання повітових зборів у різних частинах повіту (Przewodnik №14,1905:278).

Процес призначення на викладацькі посади структурі аграрних гуртків можемо прослідкувати в наступних рядках: «вчителя товарознавства та інструктора крамничної практики на практичних торговельних курсах у Черніхові, п. Станіслава Войцікевича з 1 липня 1905 р. було призначено постійним учителем на прохання Управи Курсу, платню йому встановлено в розмірі 1440 крон на рік. Прийнято до уваги його досвід практичних занять, під час заміщення хворого вчителя бухгалтерського

обліку» (Przewodnik №14,1905:278). Як бачимо, практичні навички були вирішальним аргументом під час залучення нових кадрів до педагогічного корпусу організації.

Посередником в гуртових закупівлях посадкового матеріалу виступали аграрні гуртки. Так: «Головна управа Аграрних Гуртків, як і в попередні роки, будуть виступати посередником у закупівлі плодівих дерев для осінньої посадки, надаючи членам Аграрних Гуртків відповідну дотацію. Заявки на дотаційні плодіві дерева можна надсилати зараз і не пізніше 20 серпня 1905 року» (Przewodnik №14,1905:278). Завдяки подібній практиці члени організації отримували можливість закупити необхідний для свого господарства с/г матеріал по оптимальним, гуртовим цінам, що в майбутньому надавало реалізувати продукцію по конкурентній, низькій ціні.

З 25 серпня по 3 вересня в місті Новий Сонч буде проходити промислова виставка, в якій брали участь аграрні гуртки таких районів: Новий Сонч, Лиманова, Гжибув. «Ми надіслали окремих циркуляр Радам аграрних гуртків у вищезазначених округах щодо їх участі у виставці, на якій ми вимагаємо відповіді протягом восьми днів» (Przewodnik №14,1905:278). Подібні виставки були масовим явищем, своєрідною платформою для налагодження нових зв'язків, торгівельних контактів. Аграрні гуртки сприяли участі своїх членів в подібних заходах.

Спільними силами повітового відділу, головної управи Товариства аграрних гуртків і Товариства Добровольчих Пожежних Дружин було організовано «5, 6, 7 і 8 цього місяця окружні протипожежні курси в Бохні. Курс значно сприяв покращенню протипожежної оборони в повіті, оскільки підготував велику групу селян до інструкторів добровільних пожежних дружин у сільських гмінах». Таким чином кооперація між громадськими організаціями регіону практично покращувала рівень протипожежної безпеки, що в свою чергу вберігало майно і товар від випадкових втрат.

Успіх курсу завдячує ревній роботі громадського комітету на чолі з мером міста д-ром. Фердинандом Майссом, директором курсу. Йому допомагав президент повітової ради аграрних гуртків от. Францішеком Ратовським, секретар районної ради Владислав Семенський, голова місцевої добровільної пожежної дружини др. Владислав Міхнік та президент «Соколу» Юліуш Дебіцький (Przewodnik №14,1905:279). Саме синергія яка виникала в результаті взаємодії активістів різних об'єднань краю утворювала подібні проекти, які

перетворювали регіон в територію застраховану від пожежних ризиків у аграрному господарстві.

Підтверджуючи ефективність даної ініціативи слід зазначити, що 30 червня 1905 року добровільна пожежна дружина при аграрнім гуртку в Кульпаркові «пройшла своє бойове хрещення». «Коли ми почули про пожежу в сусідньому Скнилові, наша пожежна команда за кілька хвилин зібралася, кинула роботу і під керівництвом своїх начальників Яна Лаховича та Владислава Тиндая кинулася зі шлангом на місце пожежі» (Przewodnik №14,1905:280). Даний фрагмент свідчить про мобільність подібних команд та швидкість реагування, що було необхідною умовою для формування в громадській свідомості позитивного образу даних пожежних бригад.

Займалися інформуванням членів організації, щодо добродійних акцій в регіоні. Так: «Нацдепартамент повідомляє, що можна подати заяву на утримання та виховання дітєй-сиріт за рахунок або за допомогою державного сирітського фонду. Цей фонд виник коштів, які уряд поклав у ощадні каси під відсоток і, отримавши з часом певну кількість капіталу, розподілив його між країнами, що належали до австрійських монархій, Галичина також отримала певну суму» (Przewodnik №14,1905:281). Подібні ініціативи, були новими тенденціями в програмі громадських організацій. Підтримка сирітства, виховання дітєй-сиріт стало пропагуватися в аграрських гуртах, подібний крок схвалювався організацією, члени організації, Які виховували сиріт – набували статусу благодійника, їх репутація зростала.

Заохочення до спільного придбання та використання сільської механізації було перманентним напрямком діяльності аграрних гуртків: «Дрібні фермери, об'єднані в аграрні гуртки, можуть придбати таку техніку спільним фондом і для спільного використання, яку неможливо було привезти окремо для кожного фермера. За допомогою техніки, придбаної у спільне користування, селяни можуть суттєво збільшити посіви та збирати врожай у своєму господарстві. Серед цих машин загального користування перше місце, безперечно, посідають сівалки. Головна управа Товариства аграрних гуртків вже кілька років заохочує і надає їх» (Przewodnik №14,1905:283). В даному фрагменті констатується регулярна агітаційна діяльність з боку керівництва організації та окреслюються переваги подібної форми співвласності.

З ініціативи аграрних гуртків проводилися ветеринарні курси, фінансові показники яких мали наступний вигляд: «Було затверджено рахунки ветеринарних курсів. Їх витрати були

такими: 1. Оренда лекційного залу – 184 крони. 2. Гонорари доповідачів 300 крони. 3. Доставка зразків і демонстраційних машин 33 крони. 4. Витрати на розміщення та прийом учасників – 3.49 крони Разом 780'49 К. Через те, що спочатку було виділено лише 600 К, був залучений банківський кредит на суму 180'49 К. На оголошені лекції подав заявку 121 учасник із 62 осередків організації, з 31 повіту (Przewodnik №6,1905:119). Як бачимо, найбільша стаття витрат складалася з гонорарів доповідачів, для чого був залучені кредитні кошти. Аудиторія слухачів була широкою, складалася із представників майже усіх повітів Галичини.

Під час даного заходу керівництво опікувалося прибулими учасниками, переважно селянами, і «виділила їм вільні кімнати, деякі з них у міському будинку, вул. вул. Марчіна, також у приміщенні школи в Замарстинові. Курсам передувало богослужіння в латинській катедрі, яке провів от. Весолінський» (Przewodnik №6,1905:119).

Керівництво аграрних гуртків організувало колективні закупки висівок та інші кормових продуктів «за колективним замовленням». Так, «Аграрний гурток, який бажає скористатися наданими знижками, повинен знаходитися в районі, який постраждав від стихійного лиха. Заявки з тих округів, які не вказані в циркулярі Національного комітету, не мають права на корми зі знижкою» (Przewodnik №6,1905:123). Таким чином, аграрні гуртки намагалися сприяти своїм членам, які опинилися в зоні природних катаклізмів доступом до кормових ресурсів за справедливою, гуртовою ціною.

Оглянемо тематики доповідей, на засіданні від вересня 1905 року, так д-р Гаргаса оголосив свої думки щодо створення «Товариства сприяння аграрних гуртків». У лаконічному висновку референт підсумував основні принципи запланованого Товариства, головним завданням якого було б надання кредитів на страхування від пожежі господарських будівель у селах, а згодом і на закупівлю сільськогосподарської продукції (Przewodnik №17,1905:335). Таким чином, структура організації масштабувалася, розширювала напямки своєї діяльності, але проте все рівно залишалася в межах аграрного сектор та в сфері інтересів галицького селянства.

Приймали участь члени організації в галузевих асоціаціях, так 13 січня 1923 р. відбулося засідання Президії Польської асоціації організацій та аграрних гуртків, а 15 січня – аграрно-освітня конференція під головуванням Президента Т. Вільконського за участю представників сільськогос-

подарських установ, що входять до Асоціації, а саме: Центрального союзу сільськогосподарських гуртків у Варшаві, Малопольського аграрного товариства у Кракові, Силезького товариства сільськогосподарських гуртків. у Мисловицях та Центрального союзу військових поселенців у Варшаві. Метою конференції було уніфікувати та поглибити методи роботи фермерських союзів у галузі сільського господарства та сільськогосподарської освіти (Przewodnik №8,1923:7). Подібні форуми, мали за мету обмін досвідом, інформацією та налагодження ділових контактів між окремими членами організацій.

Висновки. Отже, наприкінці 19 ст. – початку 20 ст. Галичина була переважно землеробським краєм, більшість мешканців регіону заробляли на життя рослинництвом і тваринництвом. На той час важливим чинником формування обличчя галицького села були аграрні знання, які у XIX ст. розвивалися повільно, а на початку 20 ст. зазнали поступу завдяки ентузіастам–творцям профільних громадських об'єднань.

З'ясовано, що основним джерелом інформації про галицькі сільськогосподарську думку є безпосередні джерела, опубліковані документи засідань аграрних об'єднань.

Під час підготовки статті були досліджені журнали, які використовувалися для поширення аграрних знань, механізми донесення інформації до дрібного селянства.

В статті з'ясовано, що часописи разом з багатьма іншими періодичними виданнями популяризували різноманітні питання в галузі сільськогосподарського виробництва.

Охарактеризовано, що наприкінці 19 ст. австрійський уряд не надавав ефективної допомоги галицькому сільському господарству, що призводило до перманентного угасання індустрії, зароджувались перші ознаки назріваючої катастрофи.

Саме в даних гнітучих умовах в регіоні почали засновуватись громадські організації, об'єднання зацікавлених активістів, які з часом перебрали на себе багато функцій тогочасного австрійського уряду. Питання економічної відсталості польського селянства долався шляхом створення сільськогосподарських товариств.

Поставлених завдань аграрні товариства досягали різними методами до яких відносяться сільськогосподарські виставки, аграрні форуми, посередництво у справі реалізації державних субсидій, організація аграрної освіти в регіоні, стимулювання вакцинації ВРХ, допомога в реалізації продуктів сільського господарства в краї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 4, 1905, 84 s.
2. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 5, 1905, 108 s.
3. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 14, 1905, 315 s.
4. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 6, 1905, 123 s.
5. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 17, 1905, 288 s.
6. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie», № 8, 1923, 245 s.

REFERENCES

1. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 4, 1905, 84 s. [in Polish]
2. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 5, 1905, 108 s. [in Polish]
3. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 14, 1905, 315 s. [in Polish]
4. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 6, 1905, 123 s. [in Polish]
5. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 17, 1905, 288 s. [in Polish]
6. «Przewodnik kolek rolniczych we Lwowie» [The guide of agricultural associations in Lviv], № 8, 1923, 245 s. [in Polish]